

Веретенник Д.М.,
студентка 5 курсу кафедри дизайну,

Жуков І.О.,
старший викладач кафедри дизайну

Херсонський національний технічний
університет

ЗОБРАЖУВАНІ ОБРАЗИ У ВІТЧИЗНЯНИХ ЮВЕЛІРНИХ ПРИКРАСАХ

Анотація. Стаття присвячена розгляду зображень на вітчизняних ювелірних прикрасах.

Ключові слова: ювелірне мистецтво, обереги, ювелірні прикраси, українські мотиви.

Аннотация. Веретенник Д.М., Жуков И.А. *Изображаемые образы в отечественных ювелирных украшениях.* Статья посвящена рассмотрению изображений на отечественных ювелирных украшениях.

Ключевые слова: ювелирное искусство, обереги, ювелирные украшения, украинские мотивы

Summary: D.M. Veretennik., Jukov I.A. *Expressed imagery in the home-made jewelry.* The article is devoted to the images on the home-made jewelry

Key words: jewelry, amulets, jewelry, ukrainian motifs.

Постановка проблеми. Ювелірне мистецтво, як один з найбільш інтенсивно розвиваючих сегментів сучасного українського арт-ринку, все частіше звертається до витоків як світової, так і власної культури. Для багатьох художників і ювелірних фірм при створенні нових колекцій відправною точкою стає минуле – історія мистецтва і його нескінченні вираження в різних культурах. Але те минуле має гармонійно вписуватися в сьогодення, тобто повинно не тільки відроджувати традиції, але відповідати сучасним тенденціям культури.

Метою даної статті є прослідити зображувані образи в ювелірних виробках України.

Основний зміст. Український ринок ювелірних виробів останні декілька років дуже динамічно зростає, його структуру формують вироби ювелірної промисловості, ювелірні вироби народних художніх промислів і ювелірні вироби самостійно діючих майстрів.

Якщо говорити про ринок золота в Україні, то сьогодні для нього характерні такі загальні риси, як молодість, нерозвинутість, непрозорість тощо. Процес формування вільного внутрішнього ринку золота й дорогоцінних металів в Україні розпочався переходом країни до ринкових перетворень, коли були започатковані реформи зі скасуванням державної монополії на операції з дорогоцінними металами та лібералізацією загальної системи державного контролю й регулювання їх обороту всередині країни. Тому процес його формування ще й сьогодні не можна вважати завершеним, зокрема через низку прогалин у нормативно-правовій базі та брак центральної бізнес – ланки в організації торговельних відносин (центральної інфраструктури ринку).

Так, на початок 2006 року кількість ліцензованих підприємств, які випускають ювелірні вироби із золота та срібла, становила 1055. Для порівняння у 2003 році таких суб'єктів господарювання нараховувалось 650, а у 2004 відповідно 850 підприємств різних форм власності, що підтверджує стабільний розвиток галузі [1].

На сьогодні переважна більшість працюючих підприємств – це дрібні майстерні. Ювелірних підприємств, які б налічували у своєму штаті сто і більше працівників, є не більше двадцяти. Найбільш відомі з них: ВАТ «Українські ювеліри» (м. Київ), «Золотий вік» (м. Київ), Дочірнє підприємство «Львівський державний ювелірний завод» (м. Львів), ЗАТ «Аурум» (м. Одеса), Вінницький ювелірний завод «Кристал» (м. Вінниця), ЗАТ Харківський ювелірний завод (м. Харків), ринкова частка яких становить близько 30% ринку ювелірного виробництва України.

Слід зазначити, що такі підприємства як ВАТ «Торговий дім «Заріна» (м. Київ), ВАТ «Фіал» (м. Київ), ВАТ «Діадема» (м. Вінниця) займають стійкі позиції на ринку протягом останніх 5 років.

Загальна структура ринку включає в себе і продукцію зарубіжних виробників. Виробники Росії, Польщі, Туреччини імпортують на український ринок ювелірні вироби із золота, вироби із срібла.

Надійшла до редакції 20.12.2012

Асортимент ювелірних виробів дуже різноманітний. Основними класифікаційними ознаками є соціальне і функціональне призначення, вік, соціокультурна значущість, матеріал та технологія виготовлення.

Останнім часом ювеліріні дизайнери орієнтуються на яскравість, помітність, оригінальність та екстравагантність. Художники запозичують у природи колір, форму і образи.

Ювелірне мистецтво України має власну історію та традицію. До середини XVIII ст. даний промисел називався золотарство, хоча ювеліріні прикраси найчастіше вироблялися із срібла. Ще в давнину вважалося, що срібло здатне виганяти все негативне і висвітлювати все, чого торкається. Метал володіє сильними магічними властивостями, здатністю поглинати негативну енергетику, виліковувати хвороби, очищати і просвітлювати дух [2].

Крім цього, срібло володіє важливими містичними властивостями – здатністю заспокоювати, гармонізувати душу, умиряти, приводити в порядок нервову систему. Срібло вважається найсильнішим в магічному плані металом. Вироби майстрів несли не лише естетичну, а й оберегову функцію.

Ще з давніх-давен наші предки, слов'яни, вірили в захисну силу оберегів, які охороняли свого володаря від хвороб, нечистих помислів, приносили удачу в бою. Вважалося, що слов'янські обереги відводять біду від людини, його родини, захищають оселю від негативного впливу.

Окрім хреста, який був обов'язковим атрибутом, носили підкову, колесо життя, пtiцю, сонце, квітку папороті, дзвіночок тощо. Ці підвіски не втратили актуальність і в наш час.

Слов'яни широко розвинули виробництво прикрас, які відігравали важливу роль в їх культурі. Каблучки, сережки і підвіски, виготовлені в слов'янській стилістиці, можна зустріти і сьогодні. Зазвичай, такі вироби не потрапляють в масове виробництво. Майстри, які виготовляють слов'янські каблучки і інші прикраси, використовують автентичні матеріали, традиційну слов'янську символіку, а деколи і відтворюють стародавні технології виготовлення каблучок.

Каблучки виготовлялися з різних металів, таких як мідь, золото, бронза. Але сріблу приділялася особлива увага, воно стало основним матеріалом, з якого робилися прикраси. В основному слов'яни віддавали перевагу легким і дрібним ювелірним виробам.

Особливою популярністю користувалося S-подібний тип каблучок, який отримав широке поширення за рахунок зміни і ускладнення своєї форми. Таким чином, на подібні каблучки слов'яни нанизували скляні або металеві буси, міняли їх форму і розмір. Прикраси сильно здатні концентрувати енергію.

А каблучки з камінням ще сильніше, вони служили для зберігання інформації, накопичення енергії [3].

Слов'яни також високо цінували такий вид прикрас, як сережки. Вони завжди були дуже популярні, змінювалась лише форма, використовувалися матеріали і методи роботи з прикрасами. Матеріал використо-

ували найрізноманітніший. Мідь була поширена серед простих людей, більш багаті носили срібні, золоті, прикрашені дорогоцінними каменями сережки. Інкрустувалися прикраси також різним способом, в більшості випадків в них могли бути включені цільні коштовності круглої, овальної, грушоподібної форми.

Форма сережок часто змінювалась, в різні періоди були в моді бубонці, лапки, півмісяці, лунниці, як правило, сережки були довгими – не менше 5 см. До XV століття виготовленням цих прикрас почали займатися професійні майстри, вони стали обов'язковою частиною наряду.

Часто можна було побачити сережки, в яких до товстої дроті приєднувалися від одного до трьох стержнів, на які нанизувалися невеликі елементи зі скла, срібла, перлів. Були поширені голубці прикраси у вигляді птахів, доповнені складовими зі скла, перламутру перлів та інших коштовностей. Литі сережки зі срібла мали вигляд півмісяця з підвісками – гранованими кульками [3].

Обереги носили не тільки жінки, а й чоловіки. Чоловічі обережні прикраси були дещо попростіше. Це були персні, застібки плащів, багато прикрашені символами захисту.

Сучасні українські дизайнери враховують досвід і традиції, але не можуть відкрити їх в повній мірі. Художники, зазвичай, орієнтуються на масового споживача. Тому вироби в більшості випадків, копіюють один одного і не відрізняються оригінальністю композицій.

Ювелірна компанія «Золотий Вік» заснована в 2000 році і є однією з найбільших виробничих компаній України. Ювеліріні вироби, оригінальні та неповторні, вишукані та елегантні, але вони не мають слов'янських мотивів, можливо, однією з причин може бути масове виробництво, а не популяризація орнаментів (Рис.1. Каблучки від компанії «Золотий Вік»).

Харківський ювелірний завод – є найстаршим підприємством на Україні. Його основна спеціалізація – виготовлення прикрас із срібла і це не дивно, адже цей метал має низку переваг і несе оберегову функцію [4]. Стильні ювеліріні вироби, насиченість і елегантність, повітряні лінії, використання ультра тонких деталей, які змушують відчувати енергетику ювелірного виробу. Все це модні тенденції, але в них відчувається повернення до культури, зображення рослинного і геометричного орнаменту, колеса життя, птахів хранителів, квітку папороті, танцюючого журавля. Таким чином символічний ряд прикрас включає символіку і магічні знаки, в результаті виходить ювелірне мистецтво в якому переливаються не тільки естетичні але й національно-культурні традиції (Рис. 2. Ювеліріні вироби Харківського ювелірного заводу).

Висновок. Підвищена увага до ювелірного мистецтва є однією з характерних особливостей нашого часу. І це не випадково. Адже в творчості як сучасних, так і стародавніх ювелірів, завжди найбільш вільно й безпосередньо відбиваються глибинні уявлення людей про прекрасне в естетичному і навіть етичному вираженні найважливіших законів і норм життя. Професіональні майстри та аматори, які працювали в

Рис.1. Каблучки від компанії «Золотий вік»

Рис. 2. Ювелірні вироби Харківського ювелірного заводу

XVIII столітті, почувалися вільнішими щодо реалізації своїх творчих планів. Саме їхні роботи, виготовлені в одному екземплярі, на високому мистецькому рівні, є основою ювелірного мистецтва. Творча незалежність, пошук нових джерел натхнення, удосконалення технічних прийомів, нове художнє бачення – ось основні ознаки їхнього надбання. Сучасні ювелірні прикраси – це справжня симфонія витонченості, смаку, форми і стилю. Виготовлена у великій кількості і на масового споживача.

Література:

1. Григоренко І.В. Тенденції та перспективи розвитку ринку ювелірних виробів в Україні: Моногр. / [Текст] / Григоренко І.В. – Вінницький торговельно-економічний інститут. – К.:КНТЕУ, 2008.-60с.,іл.
2. Діба М.М. Еволюція срібла: історія і сучасність// Вісник НБУ. – 2008. – №10. – С. 20 – 28.
3. Словянські каблучки історія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.etnograd-vrn.ru/>, вільний. – Назва з екрану.
4. Петренко М.І. Українське золотарство: Моногр. / [Текст] / Петренко М.І. – К.: Наукова думка, 1970. – 208с.